

163. Göd-Bócsaújtelep, késő római erőd

(Pest megye) Rő

A Bócsaújtelep mellett fekvő, soha el nem készült, ovális alaprajzúra tervezett késő római erőd tudományos program keretében végzett régészeti kutatása 2004-ben az erőd ÉNy-i falszakaszának feltárására irányult. Az erőd kitűzött falának vonalát kutatóárkokkal és szelvényekkel közel 80 m hosszan sikerült feltérképeznünk. Az ideai ásatás legfontosabb eredményei a következők voltak.

A feltárt szakasz közel teljes hosszában az erőd építése a rögzített alaprajzi kitűzés stádiumában maradt. A 33–36 sz. felületeken két keskeny, átlagosan 30 cm széles árokba rakott kövekkel és téglatöredékekkel jeltölték meg az erőd fal külső és belső alapozási síkját.

Egy szakaszon az erőd fal kitűzésébe komoly hiba csúszott, amelyet a tervezett falvastagság rossz irányba történt kimérése eredményezhetett. A hibát egy közel 15 m hosszú szakaszon ferdén futó vagy egymás mellé rakott kősorokkal igyekeztek korrigálni. A kitűzési munkálatok bizonyosan sietősen történtek, mivel az elrontott szakaszt nem jelölték ki újra, hanem csak javították.

A 37. sz. szelvényben egy olyan rövid falszakaszt találtunk, amelynek munkálatai már az alapárok kiásásáig és annak kő- és téglatöredékekkel való kitöltéséig jutottak. Habarccsal azonban már nem öntötték le az alapozás tetejét. Az alapárkot a fal kijelölésére lerakott két kősor között úgy ásták ki, hogy a kősorok belső oldala adta az alapárok külső és belső síkját. Ennek köszönhetően a két kősor számára ásott árok – és bennük néhány kő- és téglatöredék – az alapozás két oldalán megmaradt. Az alapozás vastagsága alapján az erőd falat 2,2 m vastagságúra tervezték.

Sajnos ez a szakasz csak az ásatás utolsó napjaiban került elő, ezért számtalan kérdés megválaszolása a következő ásatási évadra maradt. Többek között még nem tudjuk, hol és hogyan kezdték meg, illetve állították le az alapárok kiásását; nem tudjuk, milyen mélyre ásták az alapozást és hogyan viszonyul az alapozás a kijelölést szolgáló kősorokhoz stb.

Az ásatás során a korábbi években megszokott késő római bélyeges téglatípusok kerültek elő, amelyek az ún. OFARN csoportba tartoznak vagy a *legio X gemina magistri figlinariumait* nevezték meg.

MRÁV ZSOLT

164. Gödöllő-Máriabesnyő, Incső

(Pest megye) Kő

Az építettő közműárok ásása alkalmával régészeti objektum, paticsos, szenes folt előkerülését jelentette be a váci Tragor Ignác Múzeumnak, aminek nyomán leletmentést végeztünk. Feltártunk egy 15. századi, valószínűleg ipari rendeltetésű kemencét. Két-két agyagból épített cső vezet K és D felől egy tüzelőgödörbe. A kemence boltozata, felső építménye nem maradt meg, ellenben a felső rétegek bontása közben igen nagy mennyiségű

cserépanyag került elő. Közöttük különlegesen érdekes az áttört előlapú gótikus kályhacsempék. A lelőhely a középkori Besnyő falu (MRT 13/3 k., kézirat, Gödöllő 2. sz. lelőhely) É-i szélén van.

TETTAMANTI SAROLTA

165. Gönc, pálos kolostor

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kő

A miskolci Herman Ottó Múzeum 2004. július 1–15. között régészeti feltárásokat végzett a gönci pálos kolostor területén. Célja a kolostor tornyának megerősítését szolgáló tervezési és kivitelezési munkák régészeti, szakmai megalapozása volt négy munkaterületen.

Az egykori sekrestye területe: A szentélyből a sekrestyébe vezető jelenkori nyílás tengelyében, É-D irányban 1 m széles, 5,5 m hosszú árkot húztunk. A sekrestye területén a korabeli járósínhez képest 1,5 m vastag törmelékes feltöltés található. Az épület pusztulási rétegét a későbbi kőbányászat teljesen átforgatta, a sekrestye általunk kutatott területén eredeti állapotában lévő omladék sincs. A sekrestye törmelékes betöltésében több borda- és egy csomóponttöredéket találtunk. A sekrestye É-i fala a korabeli felszínhez képest 0,9 m magasságig megmaradt. Vastagsága 60 cm. A sekrestye déli fala 1,4 m magasságig megmaradt, belső (É-i) oldalán fehérre meszelt vakolatfoltokkal. A sekrestye szélessége 3,6 m.

A sekrestye és a szentély közötti lépcsőház: A ma is álló falakon, három helyen – a torony K-i oldalában alul, az 1. emelet magasságában, valamint a torony K-i falával szemben magasodó falcsomokon – olyan falazatindítások figyelhetők meg, melyek összekapcsolva a szentély É-i falával egy folyosót alkotnak. E folyosó téglaboltozatának maradványai a szentély É-i falának É-i oldalán, valamint az itt található K-i falcsomokon, a lavabo feltételezett helye fölött ma is megfigyelhetők. E folyosó déli oldalfalában (a szentély É-i falának külső, É-i oldala) a torony emeletére vezető lépcső lenyomatai is megfigyelhetők. Megkerestük a lépcsőház sekrestyével közös É-i falát. Legnagyobb magasságát a G1-árokban, a sekrestye kutatása során 1,4 m-ben határozhatuk meg. A fal 65 cm vastag, magassága, valamint vastagsága a torony felé haladva a kései bányászat következtében folyamatosan csökken. A torony K-i falában jól megfigyelhető a fal bekötése. Az újkori bányászat a lépcsőház falát jelentős mértékben – a korabeli járósín alá benyúlva – elbányászta. A lépcsőház fala a toronytól K-i irányba haladva a G4-árok közepén falsíkban végződik. Itt volt a bejárat a sekrestyébe.

A torony alsó szintje: A kutatott terület 2,7×2,7 m kiterjedésű volt. A korabeli járósín a mai felszín alatt 1,5 m mélységben található. Az itt talált feltöltési rétegek a kolostor pusztulását követő kőbányászat során részben összekeveredtek. A törtköves feltöltésben faragott követ keveset találtunk. A feltöltés alatt előkerült egy 17–20 cm vastag agyagos réteg, ami az egykori járósínt